

בית אבא

בית חם

הדרך המרכזית בחינוך היא יצירת מערכת הקושרת את הילד עם המחנך - בכל דרך אפשרית.

השפעת החינוך על הילד באה על ידי קשרים טבעיים: בארוחות משפחתיות, בעיסוקים משותפים, ובחוויות יחדיו - נוצר מצב של קשר המרומם את הילד לדעתו של הגדול, ומביא אותו לקבל את המידות והמעשים הנובעים ממנו.

ההשפעה החינוכית מחייבת, שבתודעתו של הילד יהיה מקום מרכזי למציאותם של הוריו ומחנכיו, ולכן עליהם להופיע בפועל בפרקים הראשיים בחייו: לפני השנה, עם הקימה בבוקר, בעת היציאה ללימודים ובחזרה הביתה - צריכה דמותם של ההורים לרחף על חיי ילדיהם.

בכל המרכיבים החשובים לילד, על ההורים להשתתף - אם בהענקת אהבה וחום, אם כחברים העוזרים בפתרון בעיות, ואם כמדריכים הנותנים שמחה ותוכן מרומם.

(הרב מנחם שלנגר / אוהל יעקב ולאה, עמ' 41)

אם הבתים שלנו ובתי החינוך שלנו יהיו מקומות שהבנים והבנות שלנו יאהבו להיות בהם ויחוו בהם נעימות וביטחון שהם רצויים ומוכשרים - רק אז יש עם מי לדבר ואת מי לחנך ולמי לפתור שאלות ובעיות.

לפני הכל יש לתת להם בית חם, אווירה נעימה. זה היסוד של החינוך כולו, זה האל"ף, שנזכה להעמיד בתים בנעימות, שנזכה שהילדים שלנו יאהבו אותנו.

(מתוך דברי הרב יהודה ערם שליט"א / בקובץ "שומרים על הפיקודן", עמ' 15 - 18)

פתיחות וקרבה

יש להקים את הבית כגרעין חברתי נעים ומוצק, על ידי שיחה עם הילדים, שיתופם בתפקידים אחראיים בבית, ויצירת חוויות משפחתיות יחד עם ההורים, בבית ומחוצה לו. ככל שמערכת זו תהיה שמחה ונעימה יותר, כך יגבר הקשר הנפשי של הילד למשפחתו, וכך תתרומם דעתו ללכת בגאווה בדרך הוריו.

צריך לגרום לכך שהילדים יספרו להורים את אשר עובר עליהם מחוץ לבית. כמנהג האמהות "ותרך תגד לבית אמה" (רבקה, בראשית כד, כח); "ותרך ותגד לאביה" (רחל, בראשית כט, יב). הילד מטבעו אוהב ואף להוט לספר את חוויותיו, אלא אם כן הוא מרגיש שאין ענין בדבריו. יש ליצור יחס של פתיחות והקשבה, עד שהילדים יגלו את מחשבותיהם ורגשותיהם, ויתיעצו בהוריהם.

תכונתו הטובה של הילד היא ההתקשרות וההשתייכות. הוא מתמזג ברצון ובקלות במסגרת חברתית. אם ישכילו ההורים לכונן תכונה זאת אל הבית, הרי הם מחזיקים בידם את עתידו של ילדם.

(הרב מנחם שלנגר / אוהל יעקב ולאה, עמ' 41)

סיפר הרב ראובן פיינשטיין על אביו הגדול, רבי משה פיינשטיין זצ"ל:

הוא היה אבא טוב מאוד, בתור ילד הוא שיחק איתי... כשהייתי בן שלוש עברנו לדירה חדשה שבה היה לנו מקרר שעבד על בסיס גז, בדומה למקרר חשמלי. יום אחד נכנסתי הביתה ופגשתי את אבא שרוע על הרצפה מעל נייר. מיהרתי אליו וראיתי שהוא בודק משהו מתחת למקרר.

אבא ביקש ממני לשכב לצידו, והסביר לי שהוא בדק את פעילות המקרר כדי להכריע על אודות השימוש בו בשבת.

בגיל שלוש לא יכולתי להבין הרבה אבל לא אשכח כיצד הוא "שיתף אותי" בהתלבטות, כאשר לבסוף "החלטנו" יחד שאין בעיה במקרר...

(מפיהם, עמ' 145)

דמות דיוקנו

בית יהודי אינו רק מושג טכני של קורת גג, שתחתיה מתגוררים בני משפחה אחת, אלא הוא מבצר איתן, המעניק חוסן נפשי ורוחני. אפילו לאחר שהילדים גדלים ועוזבים את קן ההורים, הבית ממשיך להיות מקור בלתי נדלה לכוח, שממנו הם שואבים ביטחון עצמי ויכולת להתמודדות עם משברי החיים.

בית אבא נותר חקוק בליבו של כל ילד כסמל מעורר הערצה וכאובייקט ראוי לחיקוי, ודמותה של האידישה מאמץ (האמא היהודיה), נשארת טבועה בלב ילדיה כמרעיפת אהבה ומסירות, וכדוגמא אישית לצניעות ולקבלת מרות.

בבית כזה הכבוד והציות להורים הם מובנים מאליהם כמעט, ילדים שמעריכים את הוריהם גם מקבלים את הערכים הרוחניים שעל ברכיהם מחנכים אותם ומפנימים זאת היטב.

(הרב ישראל פולק, "המנוע של עם ישראל", מרוחה לצמא עשרה בטבת תשע"ה, עמ' 3)

סיפר הגאון הרב זילברשטיין שליט"א:

כשהיינו ילדים קטנים, היה אבא ז"ל בוחן אותנו מדי שבת, בחן ובנועם, באהבה רחימאית שכזו, עד שכל השבוע ציפינו בכליון עיניים לשבת קודש כדי לעמוד ולהיבחן לפניו.

ומדוע אני מספר זאת? - כי אחת המשימות החשובות ביותר של כל אבא, במיוחד בתקופתנו, היא לדאוג שדמות דיוקנו תישאר חרוטה בקרב ילדיו, כפי שפעל ועשה יעקב אבינו, שדמות דיוקנו נגלתה לבנו יוסף וגמלתהו מחטא.

אשרי האב שייחקק בעיני בניו ובנותיו כאישיות תמה וטהורה, ויביא אותם בכך לעשות רק את הטוב והישר בעיני אלוקים ואדם.

(הרב מ"מ צורן / קול ברמה 297, אלול תשע"ד, עמ' 12)